

Streszczenie:

Wspólnota, ciało, polityka. Kulturowe i estetyczne konteksty jedzenia w polskiej sztuce współczesnej

Celem rozprawy jest analiza kulturowych i estetycznych kontekstów jedzenia, obecnych w twórczości polskich artystów współczesnych. Punktem wyjścia refleksji jest zwrócenie uwagi na kulturowy wymiar pożywienia, które nie jest rozumiane jedynie jako czynność fizjologiczna, ale jako złożone zjawisko społeczne. Pierwsza część pracy ma charakter wprowadzający i dookreśla perspektywę badawczą jaką są *food studies*. Kolejne jej rozdziały stanowią prezentację najważniejszych badań oraz wątków związanych z kulturowym i estetycznym wymiarem jedzenia, między innymi w refleksji antropologicznej oraz filozoficznej. Przywoływani badacze to między innymi Claude Lévi-Strauss, Mary Douglas, Marvin Harris czy Carolyn Korsmeyer. W pierwszej części podjęty zostaje również temat obecności motywów związanych z jedzeniem w sztuce. Wspomniane zostają zarówno tradycyjne przedstawienia malarskie ukazujące sceny rodzajowe czy martwe natury, jak i działania artystów awangardowych (futuryści, Daniel Spoerri) oraz współczesnych (m.in. Michael Rakowitz, Lee Mingwei, Mella Jaarsma). Podjęty zostaje również temat dwustronnego przenikania się sfer kulinariów i sztuki oraz pytanie o możliwość ich oddzielenia. Kolejne dwie części pracy zostają poświęcone analizom konkretnych działań artystycznych. Koncentrują się na polskiej sztuce po 1989 roku, jednak pojawiają się również przykłady z okresu PRL-u. Realizacje poszczególnych twórców analizowane są z perspektywy obecnych w tytule rozprawy dookreśleń – wspólnoty, ciała i polityki. W ramach tych kategorii ujawniają się różnorodne zjawiska i wątki. W drugiej części są to między innymi tematy związane z gościnnością, spotkaniem międzykulturowym, rytuałem, tabu kulinarnym oraz politycznym wymiarem jedzenia ujawniającym się poprzez reglamentację żywności lub zjawisko głodu. W części tej, jako kontekst teoretyczny, przywołana zostaje również estetyka relacyjna Nicolasa Bourriauda. Analizowana jest twórczość Jerzego Beresia, Małgorzaty Markiewicz, Doroty Podlaskiej, Karoliny Żyniewicz, Karoliny Brzuzan, Zbyluta Grzywacza, Elżbiety Jabłońskiej oraz Joanny Rajkowskiej. Trzecia część rozprawy poświęcona jest związkom pomiędzy jedzeniem a ciałem, płcią i zmysłami. W jej ramach poruszane są zagadnienia dotyczące podziału na sferę prywatną i publiczną, pracy kobiet, powiązania pomiędzy jedzeniem a erotyką. Pojawia się również wątek dotyczący metafory kanibalistycznej określającej relację pomiędzy płciami. Ostatecznie analizowane są również realizacje artystyczne, które szczególnie silnie koncentrują się na zmysłowym aspekcie jedzenia, przykładowo na jego smaku lub zapachu. W tym kontekście pojawiają się wątki dotyczące pamięci i emocji związanych z doświadczeniem zmysłowym. W trzeciej części analizowane są prace Elżbiety Jabłońskiej, Joanny Rajkowskiej, Zuzanny Janin, Aliny Szapocznikow, Aleksandry Ska, Natalii LL, Anny Królikiewicz, Justyny Gruszczyk i Angeliki Markul.

Summary:

Community, Body, Politics. Cultural and Aesthetic Contexts of Food in Polish Contemporary Art

The aim of proposed thesis is to analyze the cultural and aesthetic contexts of food which are present within the works of Polish contemporary artists. The starting point of the thesis is noticing the cultural aspect of eating, which is not understood as merely physiological act, but as a complex social phenomenon. First part of the thesis is an introduction, which clarifies food studies as a research perspective. The next chapters present the most important research and issues which are connected with cultural and aesthetic aspects of food in the anthropological and aesthetic perspective. Among the mentioned scholars are Claude Lévi-Strauss, Mary Douglas, Marvin Harris, and Carolyn Korsmeyer. The first part of the thesis tackles also the issue of presence of food motifs in art. This part refers to the traditional painting representations such as genre scenes and still life, but also to avant-garde (futurists, Daniel Spoerri) and contemporary artists (Michael Rakowitz, Lee Mingwei, Mella Jaarsma). It also mentions the issue of bilateral permeation of the spheres of art and cooking, and raises the question about their possible separation. The consecutive two chapters of the thesis are dedicated to analysis of chosen artworks. They are concentrated on Polish art after 1989, but there are also examples of artworks from Peoples Republic of Poland period. The artworks are analyzed in the perspective of the definitions which appear in the thesis title – community, body, and politics. In the context of those categories various issues and topics emerge. In the second part there are mainly topics connected with hospitality, intercultural meeting, ritual, culinary taboo, and the political aspect of food which becomes visible in the context of food state control and hunger. Also the Nicolas Bourriaud's concept of relational aesthetics is brought up as a theoretical background. This part analyzes the works of Jerzy Bereś, Małgorzata Markiewicz, Dorota Podlaska, Karolina Żyniewicz, Karolina Brzuzan, Zbylut Grzywacz, Elżbieta Jabłońska, and Joanna Rajkowska. The third part of the thesis is dedicated to the intersection between food, body, senses, and gender. It tackles the issues of the separation between domestic and public sphere, woman's work and the connection between food and eroticism. Here also appears the issue of cannibalistic metaphor which is used to describe the relation between the sexes. Finally, this chapter also analyzes the artworks which concentrate on the sensuous aspect of food, for instance its tastes and smells. In this context the issues of memory and emotions which are intertwined with sensory experience are mentioned. In the third part, among the analyzed works are those created by Elżbieta Jabłońska, Joanna Rajkowska, Zuzanna Janin, Alina Szapocznikow, Aleksandra Ska, Natalia LL, Anna Królikiewicz, Justyna Gruszczyk, and Angelika Markul.